

Triladijska pravokotna ladja, prezbitერიj iz treh stranic 8kots, ki pa ni pravilen, oboje obokano. Močni kanelirani slopi v ladji. Zvezdasti svod v prezbitერიju sloni na petstranih, kaneliranih pilslopih z renesančnimi kapiteli. Sklepniki so okrogle rosete. Veliki, na temenu, pa IHS, ter 4 simboli evangelistov. Na sev. strani v sklepniku letnica ~~1564~~ 1564.

Ladja v stranskih prostorih sloni svod, ki je križast z ven stoječimi robovi na okroglih služnikih s kapiteli in bezami, v srednji ladji markirajo rebra močno ven stoječi robovi, ki tvorijo mrežo in se stikajo v okroglih dekorativnih sklepnikih. Samo južna stranska ladja ima na križiščih okrogle majhne sklepnike, severna /?/ pa samo robove, bržkone mlajša. Na enem glavnih sklepnikov srednje ladje napis: Lukas Nova IH /gotovo KH/, a je rest. vrator slabo čital/ ter letnica 1564.

[Tryptihon v južni stranski ladji ima spodaj spečega Jeseja, ki iz njega raste trta, ki se nadaljuje v stranskih krilih, kjer so na nji v reljefu na vsakem krilu po 4 Gospodovi predniki. V srednjem reljefu Rojstvo Jezusovo, na levi štalica z živalmi in opleteni košarici z Jezusom, klečeča Marija in Jožef. Jožef ima v rokah gorečo svečo, katere ogenj varuje. Od desne prihajata dva pastirja, zadelj na desni hrib z ovci in pastirji in angelj, ki ozna nja. Zadnja stran slikana. Na krilu angelov o Oznanjenju, na desni angel v oblaku z žezlom v roki, z desno govoreča gesta. Zelena karakteristična suknja in čez neke vrste bela dalmatika, krita belo-rdeče. Na levi kleči ob pultu

ob pultu s knjigo Marije, ob njej na desni na tleh vaza z rožami. Dekorativno razporejene cvetlice v vazi, barve, čeprav v drugi skali, so v gotovem oziru so sorodne freskam v Volčah v Poljanski dolini, Žalostni M. b. pri sv. Antonu v Vitanju itd. Zadaaj je p. stelja z baldahinom in pogled skozi okno v pokrajino. Golobček prihaja od angela. Marija v temnih barvah kot vsa slike, prevladuje zelena, prsi močno poudarjene in izrezane. Vaza renesančna. Srednja slika predstavlja v pokrajini križanje s 3 križi. Desni razbojnik je že umrl, pod njegovim križem je skupina Judov, katerih srednji dela geste govorjenja in ima hermelinov ovratnik. Na levi strani križa v potni opravi, ki moli sulico proti Jezusovi desni strani. Za križem ob desni Marija in Janez v žalosti, Magdalena objema križ in kleči na tleh. - Pod križem levega razbojnika skupina vojščakov, ki vadljajo, v ozadju prizor polaganja Jezusa v grob. Na oltarju stoji reliefno pojnovana stojiča Madona z Detetom. Oltar iz druge pol. 16. stol. Posebno slike zanimive.

Zadnji sev. stran. oltar ima v predeli na les slikko Pridiga sv. Janeza Krst. Na desni skupina dreves, ki pokrivajo celo polovico slike. Pred drevjem stoji sv. Janez in govori, ob njem vojščak obrnjen s hrbtom ven ter še en človek, napol notri obrnjen. V sredi pred Janezom skupina sedečih ljudi, ki ga poslušajo, za njim se pokrajina odpira v globino z vodami, gorami in mestom, na levi skupina dreves kot kalisa, pred njo še dve stoječi postavi. Oltar iz začetka oz. prvih desetletij 17. stol. Slika karakteristična.)

[Oltar s sliko Jezus prijatelj otrok iz 2. pol. 17. stol. Slika dobra. Karakteristična, značaj drug kot na Kranjskem.

Od istega slikarja v oltarju na jugu ~~sl~~ iz iste dobe slika Emavsa. Tudi prav dobra. V figuri na desni, ki iz temnega ozadja prinaša čašo pijače, je v tipu in osvetljavi obraza nedvomen vpliv nizozemske šole, tip izhaja naravnost od Rembrandta.)

Zunanjščina. Oporniki pri ladji in prezbiteriju. Zokelj je na vrhu oblikovan kot palica, ki se naoglih križa. /običajen naturalističen motiv/. Krogovičje v oknih. Zvonik s posebnim stopniščem je priziden na sev. strani prezbiterija. Motiv grčastega lista kot pri Sv. Primožu nad Kamnikom na ornamentiki portalov, Na fasadi letnica 1558. Najlepši primer polagoma izumirajočega gotskega sloga.

Stele, XXIX, 14.12.24.

Lesen kip Marije z detetom, ki stoji na juž. str. oltarju cerkve, sv. Rok v Hajdini pri Ptuj, ~~iz~~ izhaja iz c. sv. Treh krajev v Slov. gorica. ~~Glej~~ Glej: kartoteka sv. Rok v Hajdini pri Ptuj str. 1.

Stele, XXXIII, 24.6.1925, str 21.

Na zakristiji kipi od treh kraljev, zelo primitivno rezani iz zač. 17. stol. Ostanek enega odstranjenih oltarjev.

V drugi zakristiji dve leseni, slikani krili nekdanjega oltarja v sev. ladji, kjer je sedaj novi. Slike s o vdelane v poglobljena polja vrat v preprosto profiliranih okvirih med njimi. Na vratih na vsaki strani po ena angeljska glavicca, v oglih pa rozeta.

Slike predstavljajo scene iz Jezusovega življenja: 1. Rojstvo Jezusa. Čisto renes. simetrično zasnovano. V ospredju plan razvalin, skozi katere je v sredi polged skozi polkrožen lok v ozadju, kjer se vidi gošča s pastirji in ovci. V oblakih zgora angelji s ^{trakovi} ~~trakovimi~~ v rokah, brez napisov. Spredaj na sredi nizko ležišče, kjer leži od žarkov obdan Jezus, ob ležišču klečita dva angelja, ki molita, na levi 2 pastirja, zadaj eden, na desni Jožef z gesto čudenja in češčenja in Marija, ki kleči moleče. Simetrija mas stroga, poudarjena po angelju na vrhu, po loku, po tretjem pastirju, angelju ki moli in Jezusu.

2. Češčenje sv. treh kraljev. V ozadju na levo razvalina, na desni pogled v pokrajino, kjer se vidijo vratovi kamel. Pred razvalinami sedi Marija, v naročju dete, za njo na levi sv. Jožef, ki se naslanja na njen sedež, na desni pa kralji z darili, dva klečita, eden stoji.

3. Beg v Egipt. Pokrajina s palmami v ospredju od desne proti levi gre
Jožef in dve otroci katerim sedi Marija z Jezusom, za njo pa kraljica (vol)

Zgoraj oblaki z angelji, v ozadju bitno poje in pohod vojske.

4. Smrt Marije. Arhitekturno ozadje. Pod baldahimom leži Marija in moli, okrog apostoli, eden s svečo, drugi molijo ali se drugače udeležujejo scene.

Druga stranl. Oljska gora, spredaj speči apostoli v pokrajini. V ozadju se prikazujejo vojščaki z lučmi. Angelj se prikazuje klečečemu Jezussu.

2. Pred ve. duhovnom Jezus leži pred njegovim tronom pobit na tla za njim na desni vojščaki v rimskih oblekah. Na levi sedi na tronu duhoven ob njem gori velika sveča.

3. Jezus bičan. Arhit. ozadje. V sredi steber, v ozadju polno vojščakov v rimskih oblekah. Jezus leži pred stebrom na tleh in ga bijejo. Zelo lepo nago telo, brez anatomskih detajlov.

4. Jezus pade pod križem. Zadaaj Simon, vojaki ga bijejo, v ozadju mesto.

Slike renes. iz konca 16. stol. Kolortl prej s roden onemu še stoječemu oltarju z Jesejovo trto, ozadje temnosivo, figure spredaj v precej modrih barvah. Karakter. živ olivno zelena, rdeča v več nijanskah, temnovijoličasta in na plavo cikajoča siva. Renes. figure in kompozicija. Posbno tudi Jezusove. Delo renes. lepo. Obdelava lgave flottu, malo rumene barve, karakteristične barvne kombinacije, posbno rumena z rdečo, rdeče senčeno

z belo, sivoprlavkasto s svetlejših, rumeno s rjavimi, bledorosa z rdečim, kar daje prelivanje barv kot pri svili (pri 3 puttini, ven obrnjenemu apostolu, ki ita v smrti Marije) so tu koloristični momenti kot pri velikem delu slikarstva 17. stol. sploh.

Na južni steni ladje visijo trije križi s Kristom in razbojnikoma. Ta dva sta oblečena v srajce. Gotove poteze sabanja spominjajo na *gotika*

posebno dekorativno nabrane (lomljene) gube srajc razbojnikov ter deloma Jezusov prtlj. Jezus ima usta in oči odprte. Nabor gub prta je zelo *podoben* paralelen.

Skupina skulptur oltarja S Jesejevo koreniko ima na vrhu stoječo Madono, sv. Trije kralji pod streho in ta klavarija je iz konca 16. stol ali zač. 17. So važen dokument prehoda iz ~~gotike~~ v renes. skulpturo.

Sem spada tudi Kal.M.B. v niši nad vrati v sev. steni.)

Stele, XXXIV, 23.6.1925, str.63 - 66

Iz knjige *Marburger Fasnachtbuch* von dr. Rudolf, Gustaf Puff, Graz 1859 na str.94. : Oltar s kipom sv. Barbare ima one 2 krili, ki sta sedaj v zakristiji. Str.95 Der letzte Seitenaltar links enthält die heiligen Statuen aus der Anbetung der hl. Dreikönige, eine steife Arbeit die sich früher an Hochaltar befand. Sedaj je tam samo še Marija.

Stele, XXXIV, 1925, str 67.

Trikotnik z Jesejev koreniko na predeli in na krilih, v sredi v reliefu
 rojstvo Jezusovo, na omari Marija kronana z detetom. Na hrbtu kril in omare
 slike. Na hrbtu trižanje tipa Šmarje - Blagovna. V gorati pokrajini z mest
 tom sev. renes. tipa, v pol ozadju v sredi stojič spodaj 3 križi Jezus fron
 talen. Desni obrnjen v diagonali k njemu, Baraba se obrača proč. Spodaj na
 levi skupina stojičih mož (pisarnji in farizeji) s kranahovsko bogato oble
 čenim Longinom, ki je na konji in obrnjen s konjem v sliko, da kaže hrbet.
 in s sulico prebada Jezusove prsi. Na desni lepo sfrizirana Magdalena, ob
 jema križ, za njo Marija in še ena žena z janezom. Marija ni onesveščena.
 V kotu na desni vadlajo vojaki za obleko, in to na desni za njimi sorodno
 oblečen mož portretnih potez, ki spominjajo na Cranachove portrete, kran
 hovske so tudi brade razbojnikov. Prevladuje olivno - zelenkast ton s črnim
 kranahovskim, zastopano bolj v ozadju. Polaganje Jezusa v grob - sedeči
 vojak s čelado je nizozem. renes. tip, tudi rdečebradi vojak v ozadju sev.
 renes. tip. Na krilih spredaj Oznanenje. Na levem Marija v sobi z renes. arhi
 črnim ozadjem, kleči na levi spredaj pri pultu. Z renes. masko ornamentira
 na za nj postelja pod baldahimom. Na desni pol v ozadju skrinja gotsko
 renes. oblik, kjer stojita 2 knjigi in steklenica. Skrinja ima železne, še g
 gotske okove. Skozi okno črne stene, nad njo je pogled v gorato pokrajino.
 Skozi okno plava k Mariji ~~angst~~ golobček, na desni skrito stoji lepa renes.
 vaza.

Desno krilo črnoordečkast tlak kot pri Mariji. V gloriji temnozelenih oblakov prihaja v dalmatiko oblečen angel in oznanja.

Drugi krilni oltar: s Kristusovim življenjem spominja po slogu na Painerjevo delo in spada torej v zač. 17. stol.

Stele, LIV, 16.9.1935, str. 73' - 75.

Krilni oltar Rojstva najbrž starejše delo mojstra, ki je ustvaril Kalvarijo pri sv. Treh kraljih. Kasneje se mu začno gube vedno bolj mečkati, sprva pa še mehko potekajo.

Figure na prižnici - mož z grbom (Oranachovska brada) druga je škof na prižnici (Branner?).

Krilni oltar Treh kraljev - delo 3 rok. Drugega dela je Janezov krst ob Jordanu na predeli (najkvalitetnejše), druga slike na krilih. Tretji rezlja figure, ki najbrž niso prvotno bile v tem oltarju. Morda je tudi predela od drugega oltarja.

Renesančno občutene krabe na portalih, ki skoraj niso več prave krabe. Nad fasado odprte line, izklesane iz kanna - italško? Ali samo renesančen motiv. Ali je arhitekt Primorec??

Cevc, Zap. XX., str. 20. - 28. V. 1950.

Slika sv. 3 kraljev v vel. oltarju ima podpis na desni spodaj Johann v. ~~e~~

Lederwasch pinxit 1818. Na fasadi letnica 1558. Na kapitelih v ladji v nekih terih sklepnikih je motiv svitka, kakor na kapitelih židovske sinagoge v Mariboru. Na sklepniku v prezbiteriju je letn. 1564.

Stele, LXIX, 1.8.1927, str. 9.

Slika sv. Kraljev v glavnem oltarju ima napis Johann v. Lederwasch pinxit 1818.

Stele, LXXXII, 13.10.1932, str. 15.

Poznogotska cerkev, dvoranska. prezbiterij izredno širok. Ladja trodelna, deljena po debelih zidanih slopih, 8kotnih. Stranice konkavne. Prvi par od kora gor ima zokel okrašen s stebriči. Str. ladje malo nižje. Križno rebrasti obok s verkrumert sklepniki. Svod srednje ladje sloni na konzolah v višini zač. lokov. Gratennetzgewölbe s sklepniki. V stran.ladjah ob stenah služniki. V prezbiteriju služniki že pod vplivom renes., pilastri s klasicizirujočimi glavami, Netzrippengewölbe. Cerkev poslikana 1903. Slika v vel. oltarju sv. 3 Kraljev desno spodaj podpisan Johann v. Lederwasch pinxit 1818. Na zakristiji sv. 3 kralji kipi iz 18. stol. Pod zvonikom več rokoko kipov - ostanki oltarjev farne cerkve. Prižnica kamnita iz 16. stol. še spominja na gotiko, ima dva gotska reljefa škofa na prižnici in plemenitaša, ki se opira na ščit (štifter)

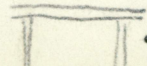
Streha prižnice ca iz sr.17.stol. pole g prižnice velik oltar M.vnebohoda z mnogimi lepimi figurami, slabo prenovljen.Na vrhu letnica 1636(36?)

2 oltarja ob slopih iz sr.17.stol., lepa.

Ob zadnjem juž. slopu Flügeloltar iz prehoda v renes. V sredi reljef sv.3.kraljev spodaj speči Jese, ki iz njega izvira dřevo.Na straneh na trti rodovnik Jezusov zunanja stran kril, M.Oznanenje v barvah in kompoziciji spominja na slog podürer skih mojstrov.Ca 1520-30.

grednja slika bogata. Kristus na križu v pokrajini, smer granacha. Nad juž.vhodom klavarija, oba razbojnika oblečena v srajce.Na sev.strani še en oltar M.božj s čedno slikano predelo, ca 1700.Nad sev.vhodom žal...božja, zelo č den kip, malo grob, a izrezit.tudi konzola in niša originalna.Pod zvonikom ostanki triptika ki je stal mesto sedanjega novega gotskega oltarja.Omara čisto cimprasta, krila poslikana.Prej je bil kip.sg. Janeza notri.Slike iz 17 stol, 1.pol.Zanimivo! prezbiterij ima na sklepniku l.1564.Ladja nad korom na sklepniku Lucas Novah 1577.Na drugem sklepniku .Na tretjem sklepniku grob GJ.

Pri slavoloku na sev. strani podpis: Franjo Horvat slikar Gornja Radgona.

 iz cerkve pod zvonik poznogotski portal.zanimiva železna vrata iz iste dobe 1756 nov žagred .

Vhod v stopnjišče poznogotski, polkrožen. Juž. portal s fialami in krabami bogat ov laibungi konzoli za 2 figuri s strešico. Gotska okna deloma zazidana, samo pri enem na juž. steni ohranjeno krogovičje. Vrata v juž. steni prezbiterijska spet drug poznogotski tip. Poleg zvonika ob prezbitериju posebno stopnjišče, arhitektonsko zelo zanimivo. Gotski zimski gredi v več etažah naokoli.

Na sev. strani poznogotski portal. Močni, arhit. raznoliki in bogati oporniki. Glavni portal s fialami in križno rombo čisto svoje vrste. Tudi tu konzola za kipe, ki jih ni.

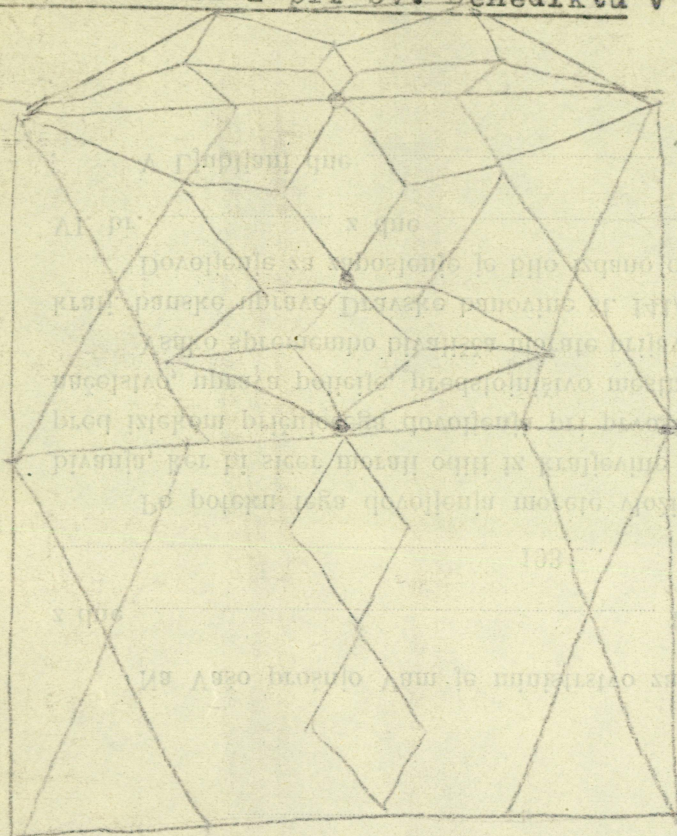
Nad portalom letnica 1558. Na elemenu portala težek nas-tavek v obliki polkrožnega loka s križnorožjo na vrhu ob straneh dva groba stebriča s križnimi rožami. Čisto nekaj nenavadnega. Vežnarija ima poznogotska vrata v

notranjčinah pa ni videti nobenih starih detajlov več.

Stele, IV, 10.9.1920, str. 11-14.

Prezbitერიjski z mrežastim obokom polkrožnega prereza, ima letnico 1564. Temenski motiv je rebrasta zvezda. Nad kapiteli pa pahljačasta. Glavni sklepniki so evangelisti in izredno veliki reliefi. Ostali sklepniki so rozete, razen treh gladkih.

Mrežasti obok ladje ima samo robove in okrogle majhne sklepnike.

Temenski sklepniki so z rozetnimi svitki,
očinjen, ščitkom kamnoseškim znamenjem z
napisom: LVCAS NOVAH 1577 in kamnoseški
znak:

Str. ladvi imata samo robove in križast
obok. V juž. so še označeni majhni okrogli
sklepniki, v sev. jih ni več. Staffelobok.

Stele, LXXVI, 19.4.1938.

str.26' - 27'

Deselin Georg rezbar iz Maribora je l.162
naredil gl.oltar(Orožen).

J.Wastler: ["]Kunst.Lex.str.13.

Grienwald Wilhelm, je naslikal l.1611 sliko Marijinega oltarja za 230 fl.in
10 veder vina(Orožen)

J.Wastl^{er}~~inger~~: Kunst.Lex, str.31.

Slikar Jouada Sebastian iz "adgone je l.1623 naslikal oltar sv. Jane za Krst.
(Orožen).

J.Wastler: ["]Kunst.Lex, str.54.

Diese Filial Kirche ist eine dreischiffige spät - gotische Kirche von 36m Länge und 19m breite im Schiffe. 6 Pfeiler mit achteckiger Grundform. Das Hauptschiff ist 8m breit und etwas höher als Die Seitenschiffe. Das Presbyterium ist 10.15m breit und an dessen Nordseite der Thurm mit einem bis in das Glockengeschoss aufsteigenden Treppenthürmchen. Dieser aus 1558 stammende Kirchenbau wird interessant, weil der Meister in das Gefüge der gotischen Architektur Detail - Formen der Renaissance einfügte.

So finden sich noch Strebepfeiler, Rautengewölbe im Chore, Wanddienste als Rippenträger, achteckige Pfeiler und Portale mit durchdringendem Stabwerk im Gewände, umlaufendes Kaffgesims, das die Portale übersetzt und an den Fenstern sich senkt. Dagegen fehlen im Schiffe bereits die Rippen und ist das Rautennetz nur durch Mörtelgrate angeahmt, in den Abseiten Kreuzgewölbe ohne Rippen. Die Wanddienste haben Früh - Renaissance - Capitäle. (Auch findet sich in der Kirche ein Flügel - Altar(16.Jahrh.) eigener Art. Die ganz durchbrochene Predella zeigt den Stammbaum Christi von Abraham an. Im Schreine die Hirten vor dem Neugeborenen Heiland. Auf der Rückseite des Schreines ein Gemälde, die Kreuzigung, auf den Flügeln die Verkündigung. Zu oberst eine Marine - Statue. Wichtig sind fünf Altar - Aufsätze aus dem 17.Jahrh.

MDZK- št.13, l.1887, str. CXVII, Notizen von Conserv.

IV. F. Graus,

Urbar iz l.1531 omenja, da je tedanji župnik pri sv. Benediktu Georg Prosenak dobil dovoljenje, da sezida c.sv. Treh kraljev.(tekst str.611)

Iz c. računiv spravljenih v lavant. arhivu izvemo sledeče:

L.1588 je bila c. blagoslovljena. Tega l. so postavili v c. 4 oltarje
Zidar Anton Trutz je postavil zvonik.

L.1592 so prizidali novo kapelo.

L.1611n je mizar Georg Stützl iz Maribora naredil Marijin oltar, sliko v njem pa Wilhelm Grienwald

L.1612 je bil dvakrat ulomljeno v c.

L.1620 je rezbar Georg Deselin ^{iz Maribora} naredil nov vel.oltar

L.1623 je slikar Sebastian Jouada iz Radgone, poslikal oltar sv. Janeza B.

L.1633 ~~maribor~~ oltar sv. Trojice.

L.1639 blagosovljeni zvonovi.

Ign.Orožen: Das Bisthum und die Diözese Lavant, 1.del,
1.1875, str.611-613.

Untersteier, Das Terrain der Diözese Lavant, istweniger vermöglihan an mitte
alterlich-gothischen Bauten als Obersteier, in dessen geschätzten Gebirgs-
thälern, entrückt den grossen Verkehrsstrassen, sich mehr davon erhalten hat.
Um- und Erweiterungsbauten haben die alten zu klein gewordenen Kirchen
in Neuschaffungen gewöhnlich gänzlich verschwinden lassen, wie auch eben wi-
der eine gothische Kirche mit ihrem bedeutesten Theile, dem einen Schiffe
einer Umarbeitung zu drei Schiffen weichen musste, Heiligenkreuz nämlich,
unterwegs zwischen Radkersburg und Luttenberg. Ein Bauwerk indessen, das in-
innen und aussen noch gut das ursprüngliche Ansehen bewahrt hat, wollen wir
jetzt zur Veröffentlichung zuführen, und dies ist die Filialkirche
Heiligen Dreikönige der Pfaffe St. Benedikten in Windischbüchel.
Einer weit späteren Zeit gehört die ~~heute~~ Filialkirche Dreikönig an,
die ihre stylistische Gestaltung gleich der Periode der Spätgothik ~~zurechnen~~
zurechnen lässt. Der hochverdiente Historiograph der Lavanter Diözese,
Prälat Domherr Ingaz Orožen, erbrachte im ersten Theile seiner noch nicht
vollendeten, aber schon zu sieben Bänden gediehenen Diöcesengeschichte
(Marburg 1875, S. 611) den Wortlaut einer Urkunde von 1521, in welcher
der Erzbischof von Salzburg, Matthäus, dem Grundherrn Christof von Myndorf
und dem Ortspfarrer Gregor Prosenigkh die Erlaubnis zum Baue dieser Kirche
("capella in honorem trium regum consecranda") ertheilt und letzteren
bevollmächtigt, auch schon vor ihrer Consecration unter der Benützung einer

"ara portatile" die heilige Messe dort zu feiern.

Der Bau muss sich aber lange hingezogen haben, wobei zuerst das Presbyterium darnach das Schiff ausgebaut und endlich ("vom Maurer Anton Trutz") der Thurm vollendet wurde. Im Jahre 1588 erfolgte die Consecration durch den Seckauer Bischof Martin Brenner und letztere Jahreszahl ward auch der Facade der Kirche einsculptirt.

Gehen wir nun zur Erwägung des Baues selbst über, so zeigt uns sein Grundriss S. 68 die dreischiffige Anlage desselben mit östlich vorgelegten Chore, an dem ein norseitig angebauter Thurm mit äusserlich angelegter Schneckenstiege den Raum der alten Sacristei in seinem untersten Gemache enthielt. Der Chor, polygon geendigt, ist versehen mit einem Rippengewölbe reicher Ausbildung zu einem Rautennetze, das noch ziemlich streng nach den Regeln der alten Bauhütte (aus dem Dreilorte) construirt erscheint. Merkwürdigerweise aber haben die Dienste (Wandvorlagen) dieses Gewölbes schon eine Capitälform, die ganz der italienischen Frührenaissance angehört, mit Halsring und Eierstab-Echinus, über den sich an den Ecken ein Akanthusblatt herunterschlägt. Der Baumeister muss das aus Oberitalien, wo diese Form nicht unhäufig gesehen wird, mitgebracht haben, um sie als Rarität seinem ganz anders gearteten Baukörper einzuverleiben. Abweichend vom Chore ist das Schiff gewölbt und Rippenwerke wurden da nicht mehr verwendet. Beim Baues des Schiffes sieht man noch die Aussenstrebeböcker einer bessern Form angewendet, und die Fenster und drei Portale im bisher gen Style der Spätgothik mit Stabwerken ausgeführt. Auch im Innern gibt es noch Wanddienste und achteckige Pfeiler mit entsprechenden spitzbogigen Arcadengurten. Aber die Kreuzgewölbe, welche die drei Schiffe decken, entbehren der Rippen, statt derer nur mit in Putz erhöhte Streifen, besonders vielfältigen im Mittelschiffgewölbe vertheilt, die fehlendem Rippenlauf imitiren. So macht sich an dieser Kirche zum Zeugnis der späten Bauzeit, die in die Periode der Renaissance stark hereinragte, ein Schwanken hinsichtlich des Stylecharakters geltend. Es trägt eben die Schiffwölbungen

erst kurz vor der Kirchen-Consecration (1588) eingezogen worden sein. Der Aufbau der Mauern aber mit den Fenstern (nur ein einziges hat mehr sein Pfosten- und Masswerk erhalten) und Portalen ist jedenfalls noch den Jahren 1512/-1530 zuzuschreiben. Das Schiff misst in lichter Länge 22.50 m, an Weite 20.70 m; der Chor hat eine lichte Länge von 13.40 m und lichte Breite von 10.15 m.

Von Belang sind eine Reihe von Altaraufsätzen dieser Kirche und zwar zwei Flügelaltäre, deren einer dem sechzehnten, der andere sogar dem siebenzehnten entstammte. Der interessantere davon ist der ältere und wäre es auch nur deshalb schon, weil er aus einer bei uns fürs kirchliche Kunstschaffen auffallend unfruchtbaren Zeit, aus dem vorgeschrittenen sechzehnten Jahrhundert hervorging. Er war im Ende der alte Hochaltar dieser Kirche, und hat noch ganz mittelalterliche intheilung in Predella, Schrein und Flügel ohne Krönung, aber schon die Stylmittel der Renaissance. Im Felde der Predella ist der Stammvater Abraham ruhend, in Sculptur dargestellt. Der Stammbaum Christi, welcher seiner Brust entsteigt, wächst in den Flügeltheilen fort, wo je vier Königsstatuen in seinen Zweigen stehen. Im Schrein zeigt sich die Anbetung des neugebornen Heilandes durch die Hirten (wozu der heilige Josef die Kerze hält). Die Rückweite weiset die Kreuzigung Christi in der Mitte, daneben den Verkündigungengel und Maria auf den beiden Flügeln. Im nördlichen Seitenschiffe steht der zweite erwähnte Flügelaltar, dem heiligen Johannes Evang. geweiht; gegenüber am Ende des rechten Seitenschiffes ist der Maria-Himmelfahrts-Altar, ein besonderes hübsch ausgeführtes Werk desselben XVII. Jahrhunderts. Prälet Orožen fand in den im Schlosse Oberad-kersburg Oberradkerburg bewahrten Kirchenrechnungen über diesen Altaraufsatz: 1611 hat Georg Stützel, Tischler in Marburg, die Anfertigung des

Marienaltars um den Betrag von 135 fl. übernommen. Hierzu hat Wilhelm Grienwald das Altarbild um 230 fl. und um 1 Startin Wein gemalt". (S. 613). Den obengedachten St. Johannes-Altar hatte Sebastian Jouada, Maler in Radkersburg 1623 "gemalt". Beim schönen Marienaltar ist aber noch etwas nicht zu übersehen, nämlich eine merkwürdige primitive Vorrichtung zur Ausspendung des heiligen Buss-Sacramentes. Seine Mensa umgibt eine Brüstungschränke ganz von der Form unserer Communionbänke, aussen mit einer Kniestufe umzogen. Auf einer Stelle der Brüstung dieser Schranke steht nun ein Rahmen mit einem Gitter, der "craticula" unserer Beichtstühle. Es wurde also offenbar innerhalb an die Schranke, dort wo dieses Gitterfenster steht, ein Stuhl für den Beichtiger gestellt, und aussen kniete sich daran Penitent daran, um durchs Gitter mit dem Beichtvater zu verkehren. So gieng das Bekenntnis des Süden vor sich, wie es in altchristlicher Zeit geschah, an den Schranken zum Altare. "In den Basiliken - schreibt Jakob ("Die Kunst im Dienste der Kirche" 1870, Seite 235) - standen die Sitze für beichthörende Priester auch innerhalb der Cancellen, die Beichtenden, namentlich die Frauen, knieten ausser denselben." Nun rührt diese Vorrichtung zum Beichthören offenbar aus der Zeit des Altarbaues 1611 oder ein wenig darauf her, trifft zusammen mit den Reformen der Seckauer Bischöfe Martin Prenner (reg. 1585 - 1615) und Jakob Eberlein (reg. 1615 - 1633), erlassen gelegentlich ihrer Diöcesan-Visitationen, durchwelche so manchen spätmittelalterlichen Überständen hinsichtlich der kirchlichen Erfordernisse ein Ende gemacht wurde. Ein Beichtstuhl aber, verlangt, nach ~~alter~~ altchristlicher Herkommen und zwar geschaffen in der Zeit der Spätrenaissance stimmt freilich auch wieder nicht zusammen mit der Theorie vom "Bruch mit der christlichen Bau-tradition", welche dieser Kunstperiode eigen sein sollte! Vom Hochaltare ist nur das Altarbild, die Anbetung der heiligen drei Könige vorstellend, hervorzuheben; es ist bezeichnet: "Johann v. Lederwasch pinxit 1818." Die

Die Kanzel aus Stein ist noch im XVI. Jahrhunderte entstanden.
Vom Heiligen Dreikönig-Kirchlein nur etwa dreiviertel Stunden Fussweges entfernt, erhebt sich wieder auf einem Hügel die stattliche einschiffige Barockkirche Heiligen Dreifaltigkeit.

Von dreischiffigen Kirchen heimischer Gothik, "Der Kirchenschmuck",
1892, XXIII. Jahrgang Nr. 6. S. 65 -68, Fig. S. 68.

Revija: The Connoisseur, August 1961, str. 3: The Cloves Fund Collection at
Indianapolis, Indiana, sl. 6 Lucas Cranach star: Križanje. Ikono=
grafsko vredno primerjave s križanjem pri sv. Treh Kraljih v Slov.
Goricah. Križi visoko dvignjeni nad gosto maso sotrudnikov pred
gričasto pokrajino.

Stele, XXVIII A, 1961, 2